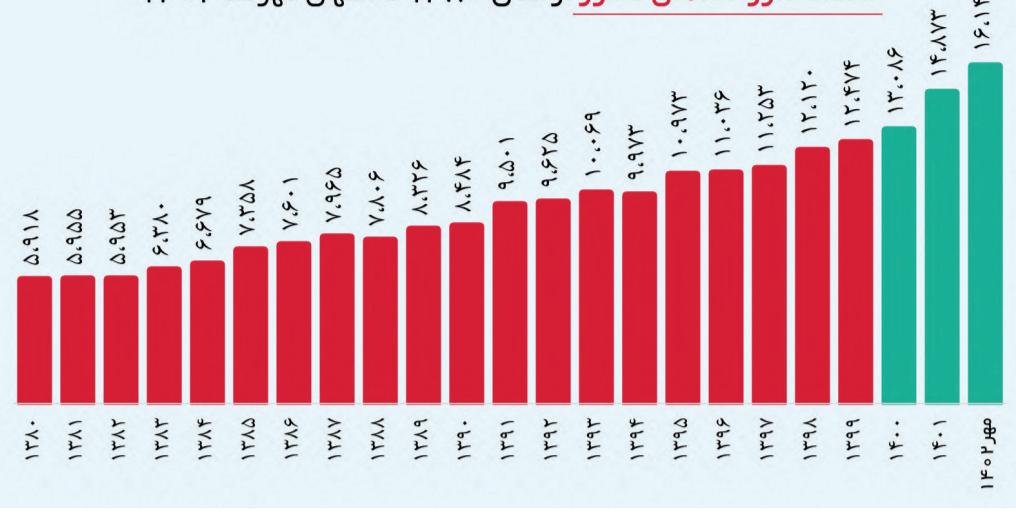

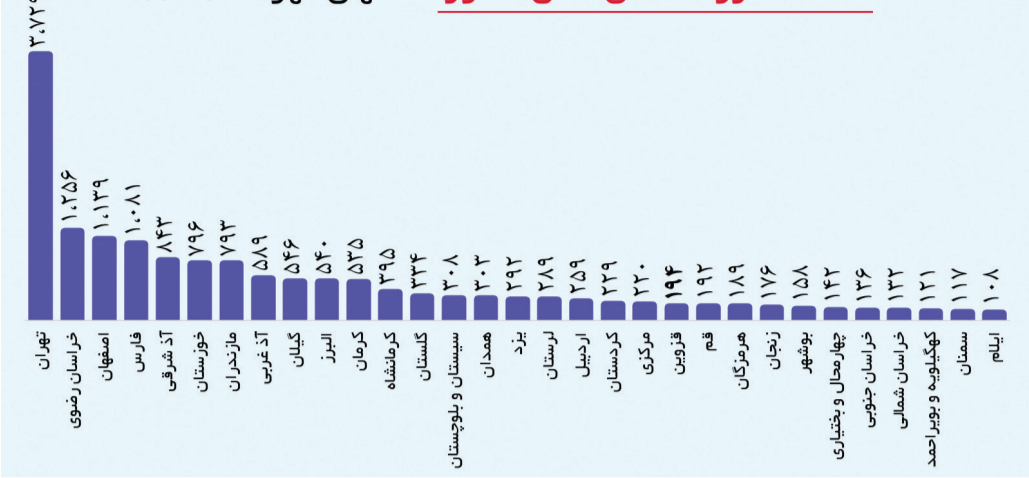
هشدارهای اخیر در مورد افزایش صدور مجوز داروخانه‌ها در حالی است که هنوز هم سرانه آنها در ایران از استانداردهای جهانی پایین تر است

آمار تقلبی انحصار گرایان درباره تعداد داروخانه‌ها

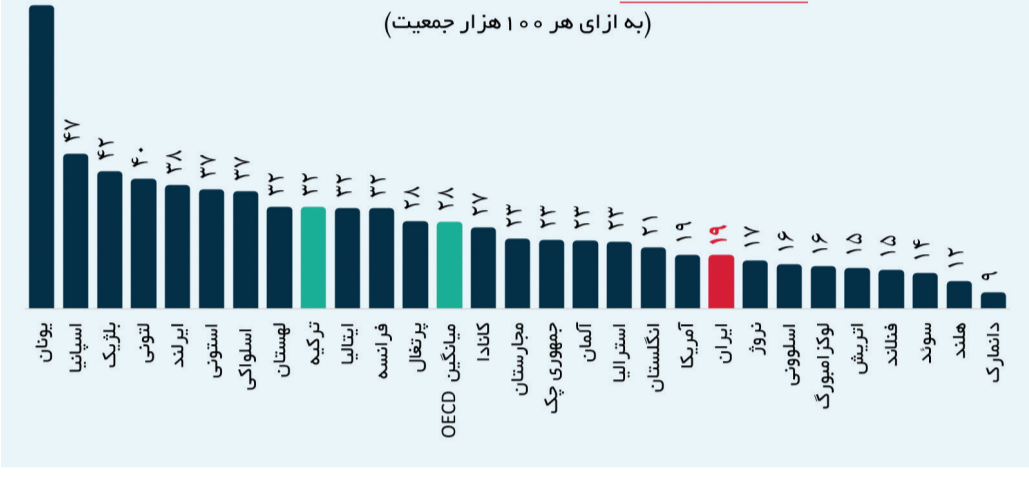
تعداد داروخانه‌های کشور از سال ۱۳۸۰ تا انتهای مهر ماه ۱۴۰۲

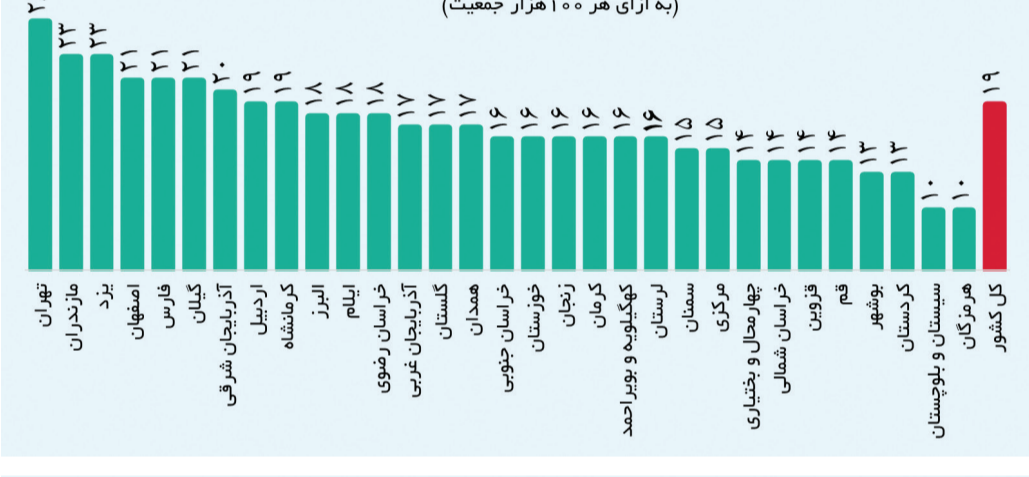
تعداد داروخانه‌های فعال کشور تا انتهای مهر ماه ۱۴۰۲

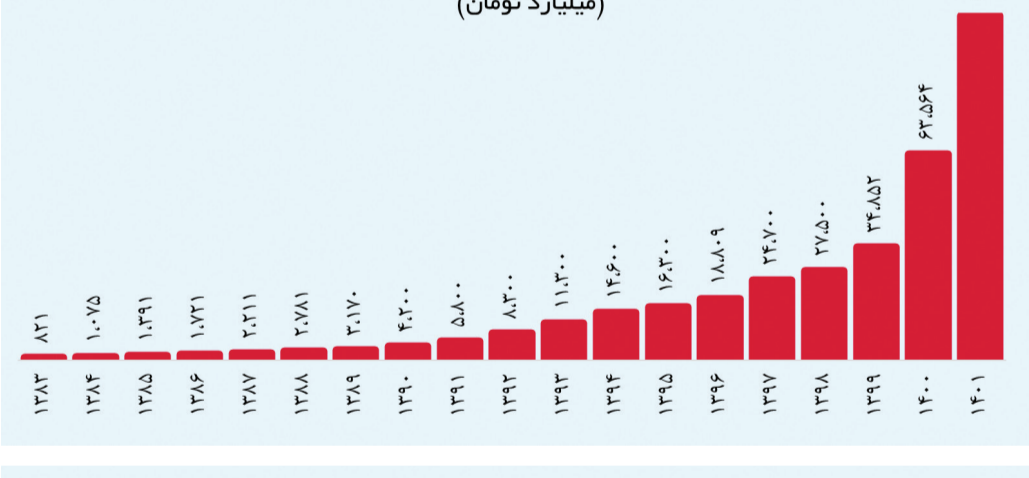
مقایسه سرانه داروخانه در ایران با کشورهای عضو سازمان OECD (به ازای هر ۱۰۰ هزار جمعیت)

مقایسه سرانه داروخانه در استان‌های مختلف کشور طی مهر ماه ۱۴۰۲ (به ازای هر ۱۰۰ هزار جمعیت)

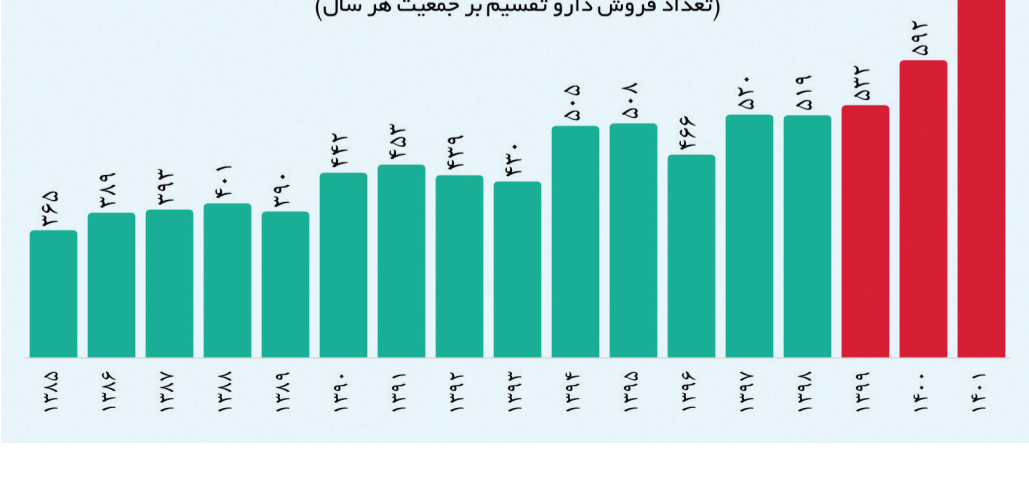
ارزش ریالی بازار دارویی ایران از سال ۱۳۸۳ تا ۱۴۰۱ (میلیارد تومان)

تعداد فروش عددی دارو در ایران طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۴۰۱ (میلیارد عدد)

سرانه فروش عددی دارو در ایران به ازای هر ایرانی (تعداد فروش دارو تقسیم بر جمعیت هر سال)

است. داروخانه‌ها در کنار لوازم آرایشی و بهداشتی و لوازم نانوایی و وسایل مراقبتی کودک و نوزاد، بدون نسخه می‌توانند بسیاری از لوازم مرتبط با سلامتی و توانبخشی از جمله دستگاه بخور، تشکچه برقی، کیسه آب گرم، کمپرس های آب سرد، عصای طبی، دستکش های نخی، کیت های تشخیصی کیت تست حاملگی پاکت های تست قند خون و بسیاری موارد دیگر، لوازم بهداشت مادر و کودک، ماساژورها، انواع پانسمان، دماسنج، سوزن و سرنگ، دستگاه فشار خون و... را به فروش برسانند. گرچه از گردش مالی تولید داخلی تجهیزات و ملزومات پزشکی آمار در دست نیست، اما براساس آمارهای اعلامی سازمان غذا و دارو در سال ۱۴۰۱ تعداد یک میلیارد و ۶۶۰ میلیون عدد تجهیزات و ملزومات پزشکی به ارزش یک میلیارد و ۳۴۲ میلیون دلار وارد کشور شده که ارزش ریالی آن به قیمت دلار آزاد، به حدود ۶۰۰ همت می‌رسد. گرچه تجهیزات پزشکی در داروخانه‌ها ارائه نمی‌شود اما همان‌طور که گفته شد، بخشی از فروش ملزومات و لوازم پزشکی در داروخانه‌ها عرضه می‌شود که اگر این مقدار به لحاظ ریالی معادل ۲۰ درصد از بازار تجهیزات و ملزومات پزشکی باشد، ارزش آن ۱۲ همت و اگر معادل ۱۰ درصد از کل بازار در دست داروخانه‌ها باشد، در آن صورت حداقل شش همت در دست داروخانه خواهد بود. البته این ارقام به معنی سود (خالص یا ناخالص) نیست بلکه ارقام مکتور گردش مالی بازار هستند که معمولاً تا ۲۰ درصد از فروش، سود ناخالص داروخانه‌ها خواهد بود.

۲۰ همت ارزش مکمل‌های غذایی
در سال‌های اخیر بخش قابل توجهی از چیدمان قفسه داروخانه‌ها به مکمل‌های غذایی و خوراکی اختصاص داده شده است. این مکمل‌ها شامل مکمل‌های ورزشی، مکمل‌های حافظ سلامت پوست، مو و ناخن، مکمل‌های تقویت سیستم ایمنی، مکمل‌های بارداری، مکمل‌های چاقی و لاغری و سایر مکمل‌هاست. براساس داده‌های «سندیکای تولیدکنندگان مکمل‌های رژیمی غذایی ایران» ارزش ریالی مکمل‌های تولیدی تحویل شده به پیش (براساس قیمت فروش به پیش) از ۵۵۸ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۶ به ۷۲ همت در سال ۱۴۰۰ و به ۱۲۲ همت در سال ۱۴۰۱ رسیده است. به حساب سود متعارف بخش داروخانه، حدود ۳۰ تا ۳۵ درصد به این رقم افزوده خواهد شد. با این حساب، ارزش نهایی (قیمت مصرف‌کننده) در سال ۱۳۹۶ به ۷۳۶ میلیارد تومان، در سال ۱۴۰۰ به ۹۷ همت و در سال ۱۴۰۱ به ۱۶۵ همت خواهد رسید. البته گستره مالی مکمل‌های غذایی و خوراکی فقط به اینجا ختم نمی‌شود، چراکه براساس گزارش اتحادیه واردکنندگان مکمل‌های تغذیه‌ای ایران، در سال ۱۳۹۶ مجموع واردات مکمل‌ها حدود ۳۸۰ میلیون دلار بوده است. گرچه اتحادیه مذکور آمار و ارقام واردات سال‌های گذشته را اعلام نکرده، اما این مقدار طی سال گذشته در آمارهای گمرک ایران حول و حوش ۱۳۰ میلیون دلار ذکر شده است. با احتساب دلار آزاد، ارزش ریالی واردات مکمل‌ها طی سال گذشته به پنج تا شش همت خواهد رسید. به عبارتی، ارزش ریالی مکمل‌های تولیدی و وارداتی طی سال گذشته به قیمت مصرف‌کننده به بیش از ۲۰ همت می‌رسد. بر این اساس به شرطی که کل مکمل‌ها در داروخانه‌ها به فروش برسد، ارزش آن ۲۰ همت و سهم داروخانه‌ها حدود چهار تا پنج همت خواهد بود.

ضوابط اتحادیه اروپا در تاسیس داروخانه
نگاهی به مقررات برخی کشورهای حوزه تاسیس داروخانه نشان می‌دهد در اغلب آنها (مانند آمریکا، آلمان، اسپانیا و...) برای تاسیس داروخانه‌های جدید چند نصاب فاصله و جمعیت تحت پوشش از جمله مهم‌ترین معیارها به شمار می‌رود. بر این اساس، بسیاری از کشورهای اروپایی از قوانین مالکیت داروخانه برای تضمین مراقبت‌های پزشکی با کیفیت بالا استفاده می‌کنند. در اغلب کشورهای عضو اتحادیه اروپا تاسیس داروخانه تأیید مجوز بوده و آنها دارای قوانین مالکیت داروخانه هستند که براساس آن، دارواسازان باید اکثریت سهام داروخانه‌ها را در اختیار داشته باشند. همچنین یک شخص (حقیقی یا حقوقی) نمی‌تواند در بیش از چهار داروخانه سهامدار باشد. در قوانین این کشورها - رعایت فاصله همجوار ۲ - رعایت حد نصاب جمعیتی نسبتاً سخت و سخت‌دنبال می‌شود. البته دولت سعی کرده قوانین تاسیس داروخانه‌ها را طوری مدیریت کند که دارو خدمات بهداشتی در کمترین زمان و بالاترین کیفیت و قیمت منصفانه به دست مردم برسد. در کشورهای اروپایی از جمله اسپانیا، فرانسه و یونان قوانین برای تضمین توزیع یکپارچه داروخانه‌ها در بخش‌هایی از کشور وجود دارد که با حفظ درآمد بهینه و تضمین سود داروخانه‌ها، با سیاست‌گذاری مناسب سعی کرده‌اند با دو حد نصاب جمعیتی و فاصله، در توزیع جغرافیایی داروخانه‌ها مداخله کنند. بررسی آمارهای اتحادیه اروپا نشان می‌دهد در لهستان برای تاسیس داروخانه فاصله ۵۰۰ متر از داروخانه قبلی، در اسلونی حداقل فاصله یک یک داروخانه موجود یک داروخانه جدید در مناطق شهری حداقل ۴۰۰ متر و در سایر مناطق حداقل پنج کیلومتر است. در کرواسی حداقل فاصله بین داروخانه‌ها در شهرهای بالای ۵۰۰ هزار نفر ۲۰۰ متر است. این فاصله در شهرهای ۱۰۰ تا ۵۰۰ هزار نفر باید ۳۰۰ متر باشد و در شهرهای زیر ۱۰۰ هزار نفر نیز داروخانه‌ها باید ۵۰۰ متر از هم فاصله داشته باشند. در انگلستان کنترل محدودیت‌های ورود تاسیس داروخانه براساس نیازهای جمعیت است که توسط مقامات بهداشتی محلی تصمیم‌گیری می‌شود. در رومانی، لوکزامبورگ و فرانسه محدودیت فاصله وجود ندارد. در خصوص حد نصاب جمعیتی نیز، در اسپانیا میانگین جمعیت اولیه برای تاسیس داروخانه ۲۸۰۰ نفر بوده، در فرانسه بین ۲۵۰۰ تا ۲۵۰۰ نفر است (بسته به مناطق جغرافیایی). در بلژیک تعداد داروخانه‌ها به ازای هر شهرداری نباید از تقسیم تعداد ساکنان به موارد زیر بیشتر شود: الف) ۳۰۰۰ داروخانه برای شهرداری‌های بیش از ۲۰۰۰۰ نفر. ب) ۲۵۰۰ داروخانه برای شهرداری‌های بین ۷۵۰۰ تا ۲۰۰۰۰ نفر. ج) ۲۰۰۰ داروخانه برای شهرداری‌های کمتر از ۷۵۰۰ نفر. در لوکزامبورگ دولت براساس معیارهای جمعیتی امتیازات جدیدی را برای راه‌اندازی داروخانه‌های جدید صادر می‌کند. در اتریش ۵۵۰۰ سکنه و در مالت، پرتغال و ایتالیا حد نصاب حداقل جمعیت ۲۵۰۰ تا ۳۵۰۰ نفر است. در لتونی ۴۰۰۰ نفر، در مجارستان و رومانی حدود ۴۰۰۰ نفر جمعیت، در اسلونی ۶۰۰۰ و در یونان ۱۰۰۰ نفر برای تاسیس داروخانه کافی است. این نکته قابل ذکر است که در یونان که کمترین حد نصاب جمعیتی برای تاسیس داروخانه‌ها داشته شده، این کشور بالاترین سرانه داروخانه را دارد. در یونان به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر در حالی ۸۸ داروخانه وجود دارد که این تعداد در کشورهای عضو سازمان OECD (که یونان هم یکی از این اعضاست) حدود ۲۸ داروخانه است.

ادامه از صفحه یک
۱۰۶ همت فروش دارو در سال ۱۴۰۱
براساس گزارش‌های رسمی سازمان غذا و دارو از آمارنامه‌های دارویی، ارزش ریالی بازار دارویی ایران از ۸۱ میلیارد تومان در سال ۱۳۸۳ به ۴۲۰ میلیارد تومان تا سال ۱۳۹۰ رسیده و این مقدار تا سال ۱۳۹۸ به ۲۷۰ همت و در سال ۱۴۰۱ به ۱۰۶ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان رسیده است. با احتساب نرخ دلار آزاد، ارزش دلاری فروش دارو در کشور از حدود ۹۴۰ میلیون دلار در سال ۱۳۸۳ به ۳ میلیارد و ۱۰۰ میلیون دلار در سال ۱۴۰۱ رسیده است. البته با توجه به تخصیص ارز ترجیحی به واردات و تولید دارو در اغلب سال‌ها، ارزش دلاری بازار دارو با احتساب نرخ ارز ترجیحی به سه تا چهار برابر رقم مذکور می‌رسد. در مجموع، حتی با احتساب ارز آزاد، ارزش دلاری فروش دارو در کشور طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۴۰۱ حدود ۳۲۳ برابر شده است. همچنین آمارها نشان می‌دهد طی این مدت تعداد داروخانه‌های کشور بارشده ۲۳ برابری از ۶۳۸ داروخانه در سال ۱۳۸۳ به ۱۴ هزار و ۸۷۳ در پایان سال ۱۴۰۱ رسیده است. همچنین حتی اگر سال جاری را نیز در نظر بگیریم، از سال ۱۳۸۳ تاکنون تعداد داروخانه‌های کشور ۲٫۵ برابر شده است.

رشد ۲ برابری سرانه مصرف دارو ایرانیان
یک شاخص دیگر نیز در آمارنامه‌های دارویی خودنمایی می‌کند. این آمار شاید به لحاظ علمی و فنی منطقی قابل دفاعی نداشته باشد اما در نوع خود جالب توجه است؛ به طوری که براساس آمارنامه‌های دارویی کشور تعداد مصرف سالانه دارو در ایران از ۵۵۷ میلیارد عدد در سال ۱۳۸۵ به ۳۳۲ میلیارد عدد در سال ۱۳۹۰، به ۴۰۶ میلیارد عدد در سال ۱۳۹۵، به ۴۳۱ میلیارد عدد در سال ۱۳۹۸ و ۵۶۷ میلیارد عدد در سال ۱۴۰۱ رسیده است. با توجه به اینکه طی این مدت جمعیت کشور نیز افزایش یافته، محاسبه سرانه مصرف دارو نیز نشان می‌دهد طی این مدت سرانه یا میانگین مصرف دارو به ازای هر ایرانی از ۳۶۵ عدد در سال ۱۳۸۵ به ۴۲۴ عدد در سال ۱۳۹۰، به ۵۰۸ عدد در سال ۱۳۹۵، به ۵۱۹ عدد در سال ۱۳۹۸ و به ۶۷۹ عدد در سال ۱۴۰۱ رسیده است. به عبارتی، طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۴۰۱ سرانه مصرف دارو در کشور رشد نزدیک به دو برابری داشته است. بازم تاکید می‌شود گرچه تعداد دارو مصرفی شاید به لحاظ منطقی شاخص مناسبی برای ارزیابی نباشد اما نباید به راحتی هم از کنار جوش قابل توجه آن عبور کرد.

۶۰ همت ارزش بازار تجهیزات پزشکی
بخش دیگری از درآمد داروخانه‌ها از فروش لوازم پزشکی (قابل فروش در داروخانه‌ها)

ارزش مکمل‌های رژیمی غذایی تولید داخل ایران - میلیارد تومان

سال	به قیمت تحویل به شرکت پخش	ارزش براساس قیمت مصرف‌کننده
۱۴۰۱	۱۲,۱۸۳	۱۶,۴۴۸
۱۴۰۰	۷,۱۷۱	۹,۶۸۱
۱۳۹۹	۶,۳۸۵	۸,۶۱۹
۱۳۹۸	۲,۳۳۸	۳,۱۵۶
۱۳۹۷	۱,۲۳۹	۱,۶۷۳
۱۳۹۶	۵۵۸	۷۵۴

منبع: سندیکای تولیدکنندگان مکمل‌های رژیمی غذایی ایران - منبع بخش دوم محاسبات نگارنده

تغییرات تعداد داروخانه‌ها از انتهای سال ۱۴۰۰ تا انتهای مهرماه ۱۴۰۲ (ترتیب براساس درصد رشد)

استان	تعداد در سال ۱۴۰۰	تعداد در مهرماه ۱۴۰۲	تغییرات درصد
خراسان جنوبی	۹۴	۱۳۶	۴۴٫۷
کرمان	۳۸۲	۵۳۵	۴۰٫۱
مازندران	۵۶۸	۷۹۳	۳۹٫۶
ایلام	۷۸	۱۰۸	۳۸٫۵
همدان	۲۲۳	۳۰۳	۳۵٫۹
اردبیل	۱۹۱	۲۵۹	۳۵٫۶
خراسان شمالی	۹۸	۱۳۲	۳۴٫۷
لرستان	۲۱۶	۲۸۹	۳۳٫۸
آذربایجان غربی	۴۴۳	۵۸۹	۳۳٫۰
یزد	۲۲۱	۲۹۲	۳۲٫۱
گیلان	۴۱۵	۵۴۶	۳۱٫۶
فارس	۱۸۳	۲۴۹	۲۹٫۹
آذربایجان شرقی	۶۵۲	۸۴۳	۲۹٫۳
گلستان	۲۵۹	۳۳۴	۲۹٫۰
سمنان	۹۲	۱۱۷	۲۷٫۲
چهارمحال و بختیاری	۱۱۲	۱۴۲	۲۶٫۸
کهگیلویه و بویر احمد	۹۶	۱۲۱	۲۶٫۰
هرمزگان	۱۵۲	۱۸۹	۲۴٫۳
سیستان و بلوچستان	۱۴۵	۱۷۷	۲۲٫۷
زنجان	۲۴۱	۲۹۶	۲۱٫۴
کرمانشاه	۳۲۷	۳۹۵	۲۰٫۸
بوشهر	۱۳۲	۱۵۸	۱۹٫۷
تهران	۳,۱۳۳	۳,۷۲۹	۱۹
البرز	۴۵۵	۵۴۰	۱۸٫۷
قزوین	۱۶۵	۱۹۴	۱۷٫۶
کردستان	۱۹۵	۲۲۹	۱۷٫۴
مرکزی	۱۸۹	۲۲۰	۱۶٫۴
خراسان رضوی	۱,۰۹۴	۱,۲۵۶	۱۴٫۸
اصفهان	۹۹۶	۱,۱۳۹	۱۴٫۴
خوزستان	۷۰۵	۷۹۶	۱۲٫۹
قم	۱۷۵	۱۹۲	۹٫۷
مجموع	۱۳,۰۸۶	۱۶,۱۴۱	۲۳٫۳

منبع: استخراج از داده‌های سازمان غذا و دارو مدیریت امور داروخانه‌ها

- مدیرمسئول:
محمد امین ایماچانی
- سردبیر:
مسعود فروغی
- تلفن و فکس:
۰۲۱ ۶۲۹۹۹۴۹۵
- کد پستی:
۱۱۳۵۳۳۳۸۱۶
- چاپ:
چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی
- نشانی:
خیابان حافظ، پایین‌تر از جمهوری
روبه‌روی ساختمان بورس
ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم